

Datum: 1 maart 2022

Onderwerp

Position paper over de plannen van supermarkten en de levensmiddelindustrie voor de uitvoering van het statiegeldsysteem voor blikjes

Statiegeld op metalen drankverpakkingen

De Consumentenbond volgt de ontwikkelingen rond de implementatie van statiegeld op metalen drankverpakkingen met belangstelling. Daarom hechten wij er waarde aan dat we zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het rondetafelgesprek op 10 maart a.s. om te reageren op het plan van aanpak voor het inzamelsysteem voor blikjes van Stichting Afvalfonds Verpakkingen, het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) en de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI). Omdat deelname aan het rondetafelgesprek niet mogelijk is maken we graag gebruik van het aanbod om ons standpunt schriftelijk kort toe te lichten.

Wij juichen het toe dat per 31 december 2022 ook op metalen drankverpakkingen een statiegeldregeling van toepassing is. Het uitbreiden van de statiegeldverplichting naar kleine PET-flesjes en metalen drankverpakkingen is een belangrijke eerste stap. De vertaling van beleid naar een effectief en breed gedragen inzamelsysteem is een misschien wel belangrijkere volgende stap om blikjes (en kleine PET-flesjes) in het zwerfafval te voorkomen en materiaalketens verder te sluiten.

De consument speelt een onmisbare rol in het succes van een statiegeldsysteem en het behalen van de inzameldoelstellingen. In het kader van duidelijkheid, gemak en toegankelijkheid pleiten wij voor één innamesysteem voor de verschillende drankverpakkingen met statiegeld. We moeten versnippering over verschillende innamesystemen en -locaties, uiteenlopend per type drankverpakking, tegengaan omdat dit ten koste gaat van het consumentengemak en de grote consumentenbereidheid.

Graag vragen we aandacht voor de risico's die wij zien bij het (huidige) plan van aanpak voor de inzameling van blikjes.

Consumentenvertrouwen

Consumenten hebben veel vertrouwen in, en bekendheid met, het bestaande statiegeldsysteem in de supermarkt voor grote en kleine PET-flessen en herbruikbare glazen bierflesjes. Het is van groot belang dat we dit consumentenvertrouwen niet schaden door halsoverkop een gebrekkig nieuw inzamelsysteem op te zetten naast het bestaande en goed functionerende inzamelsysteem met statiegeldautomaten in de supermarkten.

Consumentenvoorkeur

In november 2021 gaf 89% van ons consumentenpanel¹ aan het (heel erg) belangrijk te vinden flesjes en blikjes met statiegeld in te kunnen leveren bij de verkooppunten. Zoals gezegd, staat of valt de effectiviteit van een statiegeldsysteem met consumentenparticipatie.

¹ De vraag is beantwoord door 11.616 panelleden, de groep respondenten bestaat uit zowel leden als niet-leden van de CB (ongeveer 62% van de panelleden is CB-lid) en is niet representatief voor Nederland.

Ongemak en onduidelijkheid voor de consument

Bij de invoering van de statiegeldregeling op kleine PET-flesjes in juli zijn er talloze verkooppunten van drankverpakkingen met statiegeld (kleine PET-flesjes) bij gekomen. De praktijk wijst uit dat niet alle retailers de lege flesjes innemen en het betaalde statiegeld terug betalen. Dit leidt tot ongemak en onduidelijkheid onder consumenten.

Onnodige drempels voor terugkrijgen statiegeld

Het huidige plan van aanpak van het Afvalfonds, CBL en FNLI voorziet in inzamelpunten op straat waarvan in eerste instantie de dekkingsgraad lager is dan de huidige dekkingsgraad van innamepunten in supermarkten. Daarnaast zullen consumenten moeten omlopen naar een statiegeldmachine in de publieke ruimte om hun statiegeld voor blikjes terug te krijgen.

Tot slot bestaat bij innamepunten in supermarkten de mogelijkheid hulp te krijgen wanneer een verpakking te veel gedeukt of beschadigd is voor machinale inname, waardoor men alsnog het statiegeld retour kan krijgen. In tegenstelling tot de onbemande 'circulaire hubs' op straat. Wij zien met name ongemak voor oudere en/of minder valide consumenten die hun drankverpakkingen niet kwijt kunnen.

Potentiële bron van zwerfafval

Uit eerder onderzoek (2018) door de Consumentenbond bleek dat een grote meerderheid voorstander is van het uitbreiden van statiegeld naar kleine plastic drankflesjes (84%) en drankblikjes (75%). Een reden die veel werd genoemd door respondenten is het voorkomen van zwerfafval. In het geval van de 'circulaire hubs' zien wij het risico dat verpakkingen naast, in plaats van in, de hubs terecht komen wanneer inname niet mogelijk is. Met zwerfafval rond deze hubs als gevolg.

'Circulaire hubs'

Het perspectief van 'circulaire hubs' waar de consument verschillende materiaalstromen (verpakkingenstromen, maar ook textiel, OPK, KCA) kan inleveren lijkt aantrekkelijk. Wij zijn voorstander van een laagdrempelig systeem dat de consument stimuleert om grondstoffen gescheiden in te zamelen.

Wij hebben grote twijfels bij de slagingskans van het voorgestelde innamesysteem. Met name als gevolg van de gevraagde gedragsverandering bij consumenten en het loslaten van een goed werkend en succesvol systeem van innamepunten bij de retailers die drankverpakkingen met statiegeld verkopen.